

โรงไฟฟ้าแม่เมาะ

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ พลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน อธิบดีกรมรถไฟหลวง ทรงโปรดให้มีการสำรวจหาเชื้อเพลิงอย่างอื่นนำมาใช้แทนถ่านหินสำหรับหัตถจักรไอน้ำของรถไฟ จึงได้ว่าจ้าง นายบ๊วยแอร์ (MG.Boy-er) ผู้เชี่ยวชาญชาวฝรั่งเศส ให้มาดำเนินการสำรวจในระยะแรก และในปี ๒๔๖๔ - ๒๔๖๖ ได้ว่าจ้างนายวอลเลซ ลี (Wallace Lee) ชาวอเมริกัน ดำเนินการสำรวจต่อ ผลจากการสำรวจพบว่า มีถ่านหินลิกไนต์ที่บริเวณแม่เมาะ จังหวัดลำปางและที่คลองขนาน จังหวัดกระบี่

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๗๐ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการให้สงวนแหล่งถ่านหินที่มีอยู่ไว้ ห้ามมิให้ประทานบัตรการทำเหมืองแก่เอกชน เพื่อให้ทางราชการเท่านั้นเป็นผู้ดำเนินการเท่านั้น

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐบาลเห็นชอบให้จัดตั้งองค์การพลังงานไฟฟ้าลิกไนต์ เพื่อดำเนินกิจการถ่านหิน ลิกไนต์ให้บังเกิดผลอย่างจริงจัง และในปีนั้นองค์การพลังงานไฟฟ้าลิกไนต์ได้ก่อสร้างที่ทำการและบ้านพักที่ แม่เมาะ เครื่องจักรเครื่องมือที่ได้รับจากรัฐบาลและสหรัฐอเมริกา และได้เริ่มการผลิตถ่านลิกไนต์ออกจำหน่าย ให้แก่โรงบ่มใบยาสูบในการเหนือ โรงงานของการรถไฟแห่งประเทศไทยที่นครราชสีมา โรงปูนซีเมนต์ของ บริษัทชลประทานซีเมนต์ จำกัด ที่ตาคลี (นครสวรรค์) ในขณะเดียวกันก็ดำเนินการเจาะสำรวจหาปริมาณ ถ่านลิกไนต์ควบคู่ไปด้วย ได้พบว่าที่แม่เมาะนี้มีถ่านลิกไนต์ฝังตัวอยู่ทั่วบริเวณ เมื่อประสบความสำเร็จในการ ดำเนินงานขั้นต้นแล้ว กล่าวคือสามารถผลิตถ่านลิกไนต์จำหน่ายเป็นเชื้อเพลิงได้จึงทำการก่อสร้างโรงจักร แม่เมาะ ขนาดกำลังผลิต ๑๒,๕๐๐ กิโลวัตต์ ใช้ถ่านลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิง มีพิธีเปิดโรงไฟฟ้า เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๐๓ หลังจากนั้นมาก็มีการเหมืองแม่เมาะก็เจริญก้าวหน้าขึ้น เป็นลำดับ

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๓ รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งการลิกไนต์โดย โอนกิจการและทรัพย์สินขององค์การพลังงานไฟฟ้าลิกไนต์มาเป็นของการลิกไนต์ กำหนดให้มีหน้าที่ผลิตและ จำหน่ายถ่านลิกไนต์ วัตถุเคมีจากลิกไนต์ และพลังงานไฟฟ้าจากลิกไนต์ มีอำนาจดำเนินการในเขตท้องที่ จังหวัดลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ และตาก จนกว่าการไฟฟ้าอันฮิจะขยายกิจการไปถึงจังหวัดนั้น ๆ และเขต ท้องที่ในภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปทั้งหมด

เมื่อรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้ง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) โดยรวมกิจการของการลิกไนต์ การไฟฟ้าอันฮี และการไฟฟ้าตะวันออกเฉียงเหนือ เข้าด้วยกัน เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๑๒ กฟผ. จึงได้รับโอนภาระหน้าที่ของทั้ง ๓ องค์กรมาดำเนินการทั้งหมด

ในปลายปี ๒๕๑๒ กฟผ. ได้วางแผนพัฒนาก่านลิกไนต์ที่เหมืองแม่เมาะ เพื่อใช้ในการผลิตไฟฟ้าอย่างจริงจัง เมื่อคำนวณปริมาณสำรองก่านลิกไนต์เพิ่มเป็น ๕๕ ล้านตัน และคาดว่าจะมีอีกไม่ต่ำกว่า ๗๐ ล้านตัน จึงได้วางโครงการขยายแหล่งผลิตไฟฟ้าโดยใช้ก่านลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิงเมื่อรัฐบาลอนุมัติโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าลิกไนต์แม่เมาะ จำนวน ๒ เครื่อง ขนาดเครื่องละ ๗๕,๐๐๐ กิโลวัตต์ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๑๕ กฟผ. จึงทำการขยายเหมืองแม่เมาะในปีต่อมาเพื่อเพิ่มกำลังผลิตก่านลิกไนต์จากปีละแสนกว่าตัน เป็นนับล้านตัน

จากนั้น เหมืองแม่เมาะได้ขยายพื้นที่กว้างขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อผลิตก่านลิกไนต์รองรับโรงไฟฟ้าที่สร้างขึ้นใหม่ที่แม่เมาะ ในขณะเดียวกัน น้ำมันก็มีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ กฟผ. จึงได้เร่งสำรวจก่านลิกไนต์ที่แอ่งแม่เมาะ เพื่อให้ทราบปริมาณก่านลิกไนต์ทั้งหมด และปริมาณที่สามารถพัฒนาขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า ในที่สุดเมื่อสามารถสรุปปริมาณก่านลิกไนต์ได้ทั้งหมดแล้ว กฟผ. จึงได้วางแผนพัฒนาเพื่อนำก่านลิกไนต์มาใช้ประโยชน์ในการผลิตไฟฟ้าต่อไป

ปัจจุบันเหมืองแม่เมาะได้ทำการขุดขนก่านจำนวนประมาณ ๑๕-๑๗ ล้านตัน ส่งให้โรงไฟฟ้าแม่เมาะจำนวน ๑๓ หน่วย กำลังผลิต ๒,๖๒๕,๐๐๐ กิโลวัตต์ ซึ่งจ่ายกระแสไฟฟ้าไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั้งภาคเหนือตอนบนและล่าง เชื่อมต่อไปยังภาคกลางจนถึงกรุงเทพมหานคร และเชื่อมโยงกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย โดยกำลังผลิตของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ปัจจุบันคิดเป็นประมาณ ๒๐ % ของกำลังผลิตของทั้งประเทศ